

Νίκος Κυπραίος

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης

Ο Κόσμος δημοσιεύει σε συνέχειες, το βιβλίο του Γιώργου Μιχελακάκη: «Η Ελπίδα σε Κρίση, Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» που εξετάζει τη διαδρομή των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, στην τέχνη, κατά την περίοδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τις ημέρες μας.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε το 2017 από τις εκδόσεις ΕΟΘΙΝΟΝ. Όποιος επιθυμεί να παραγγείλει το βιβλίο μπορεί να επικοινωνήσει με τον συγγραφέα στα EMAIL gmichelapaint@gmail.com ή eothonon@gmail.com. Για σχόλια και παρατηρήσεις μπορείτε να στείλετε email στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις gmichelapaint@gmail.com ή kosmos@kosmos.com.au ή επιστολή στην διεύθυνση Kosmos Newspaper, 654 New Canterbury Road, Hurlstone Park NSW 2193.

Με τον Κυπραίο συνεργαστήκαμε προς το τέλος της δεκαετίας του 1970, όπως και με το Γιώργο Βασιλακόπουλο και τον Παναγιώτη Λυσιώτη, στη δημιουργία του περιοδικού Χρονικό. Υπήρχε τότε ανάγκη ενός τέτοιου εντύπου, γιατί νοιώθαμε πως υπήρχαν γύρω μας μετανάστες καλλιτέχνες, των οποίων το έργο έπρεπε να προβληθεί.

Όλη μου τη ζωή χαράζω με το μολύβι γραμμές πάνω στο χαρτί, όπως κόβω το ψωμί φέτες, για να ξεδιαλύνω στο τέλος αυτό που ψάχνω.
Ν. Κυπραίος

μέρος Α

Ο Νίκος Κυπραίος μετανάστευσε στην Αυστραλία το 1972. Προηγούμενα είχε ακολουθήσει τον δρόμο της εσωτερικής μετανάστευσης από το γενέθλιο νησί της Σάμου προς το μεγάλο αστικό κέντρο της Αθήνας. Η μεταπολεμική Αθήνα όπως είναι γνωστό τράβηγε σαν μαγνήτης τον κόσμο της εγκαταλειμμένης υπαίθρου, γιατί εκεί ο κόσμος πίστευε πως θα εύρισκε τις απαραίτητες συνθήκες για μια πιο αξιοπρεπή ζωή. Αλλά η πρωτεύουσα αποδείχθηκε πως ήταν ένα κέντρο διερχομένων, για τον περισσότερο κόσμο ο οποίος μετά από λίγο μετανάστευε για τα πέρατα ενός κόσμου που τώρα είχε διευρυνθεί αφάνταστα.

Η Αυστραλία ως προορισμός μετανάστευσης μεταπολεμικά, προσέλκυσε έναν μεγάλο αριθμό ανθρώπων, από τους οποίους οι περισσότεροι κατευθύνθηκαν στα βιομηχανικά κέντρα στα νότια της χώρας, και κυρίως στην Μελβούρνη. Η πόλη αυτή φημίστηκε ότι τη δεκαετία του 1970 συγκέντρωνε τον μεγαλύτερο αριθμό ελλήνων στο νότιο ημισφαίριο. Ήταν μια δεκαετία που ο μεγάλος όγκος των μεταναστών, καθώς ήταν νεοφερμένοι διέθεταν αισιοδοξία και την αναγκαία αθωότητα για την κοινωνία στην οποία εισέρχονταν.

Ζωγραφιές του Κυπραίου, πρωτοείδαμε στη Μελβούρνη το 1973-74, σε μια έκθεση που είχε διοργανωθεί στο σπίτι του συνδικαλιστή Γιώργου Ζάγκαλη. Ήταν έργα που ζωγράφιζε με το που πάτησε το πόδι του στην Αυστραλία, με μια βαθιά, επιρροή από τη βυζαντινή θρησκευτική εικονογραφία. Τα πρώτα εκείνα έργα του Κυπραίου παραπέμπανε στην ελληνική λαϊκή τέχνη, δημοτική και βυζαντινή αλλά παράλληλα ήταν μπολιασμένα και με τα χαρακτηριστικά που επέβαλε η πόλη στους αστικοποιημένους πληθυσμούς που προέρχονταν από την ελληνική υπαίθρο: την αβεβαιότητα, την ανασφάλεια και την αγωνία για κοινωνική άνοδο. Στοιχεία που εκφράστηκαν πολύ καλά με

Το κορίτσι της διπλής πόρτας. Λάδι σε χαρτόνι, Μελβούρνη 1973

το στιλιστικό ιδίωμα του εξπρεσιονισμού που γεννήθηκε από τα προβλήματα της έντονης αστικοποίησης που πρωτοεμφανίστηκαν στη βόρεια Ευρώπη στις αρχές του 20ου αιώνα. Στην ελληνική πραγματικότητα αν και το μεσογειακό κλίμα ωθούσε προς τον λυρισμό στο βαθμό που η κοινωνία έμπαινε στα προβλήματα της «πραγμοποίησης» και αποξένωσης που επιβάλλει η αστικοποίηση οι καλλιτέχνες υιοθετούσαν τα ανάλογα μοντέρνα αισθητικά στιλ που εκφράζανε τα αρνητικά συναισθήματα που τους προκαλούσε ο νέος τρόπος ζωής.

Με τον Κυπραίο συνεργαστήκαμε προς το τέλος της δεκαετίας του 1970, όπως και με το Γιώργο Βασιλακόπουλο και τον Παναγιώτη Λυσιώτη, στη δημιουργία του περιοδικού Χρονικό. Υπήρχε τότε ανάγκη ενός τέτοιου εντύπου, γιατί νοιώθαμε πως υπήρχαν γύρω μας μετανάστες καλλιτέχνες, των οποίων το έργο έπρεπε να προβληθεί. Ξεκινήσαμε χωρίς καλά – καλά να έχουμε ένα διαμορφωμένο πρόγραμμα στόχων, παρά μόνο την επιθυμία να προβληθούν καλλιτέχνες και άνθρωποι των γραμμάτων που πάλευαν να εκφράσουν τα βιώματά τους. Μέχρι τότε δεν υπήρχε ένα έντυπο που να καλύπτει πέρα από τη λογοτεχνία και τις άλλες τέχνες. Οι ελληνόφωνες εφημερίδες

της εποχής κάλυπταν ειδησεογραφικά τις πολιτιστικές εκδηλώσεις αλλά δεν διέθεταν το ανάλογο προσωπικό που να γνωρίζει τον κόσμο της τέχνης, και μάλιστα τα ιδιαίτερα προβλήματα που ανοίγονταν στον τομέα αυτόν με τη μετανάστευση. Είδαν το περιοδικό αυτό ανταγωνιστικά και δεν το βοήθησαν. Στο σύνολό του ο κόσμος της μετανάστευσης επειδή ήταν στην συντριπτική του πλειοψηφία νέος και αθώος ζούσε το εφήμερο της καθημερινότητας χωρίς να τον απασχολεί τι από το παρόν ήταν ζωτικό για να γίνει ιστορία.

Το σπίτι και στούντιο του Κυπραίου βρισκόταν εκείνο τον καιρό σε ένα από τα εσωτερικά προάστια της Μελβούρνης, στο Richmond. Τα έργα του την δεκαετία του 1970, παρέπεμπαν στην θεματολογία του λαϊκού, μεταναστευτικού περίγυρου. Οι ανθρώπινες φιγούρες που ζωγράφιζε, έμοιαζαν με αρχέτυπα μιας παράδοσης σε κρίση. Τοπία και άνθρωποι εικονίζονταν με σκοτεινούς χρωματικούς τόνους, δυνατές μαύρες γραμμές, απλή σχηματική απόδοση και έλλειψη προοπτικής. Το φως λιγοστό, έμοιαζε να προέρχεται μέσα από την σάρκα των ανθρώπων. Μετωπικά τοποθετημένοι οι άνθρωποι, κοιτάγανε πυρακτωμένοι ευθεία στα μάτια τον θεατή.

Τα έργα αυτής της περιόδου, πορτραίτα και μοναχικές φιγούρες ανθρώπων, απεικόνιζαν έναν κόσμο που ακόμα δεν είχε πιάσει επαφή με το συγκεκριμένο αυστραλιανό περιβάλλον. Οι άνθρωποι στα έργα αυτά, είναι σαν να βρίσκονται σε έναν δικό τους εσωτερικό χώρο και χρόνο. Η ατμόσφαιρα των έργων αυτών, παραπέμπει σε έναν κόσμο που είχε σίγουρα την ψυχολογία του νεοφερμένου μετανάστη. Ας δούμε πως περιγράφει ένας άλλος δημιουργός του μεταναστευτικού χώρου, ο ποιητής Δημήτρης Τσαλουμάς, τις εντυπώσεις του από τα έργα του Ν. Κυπραίου, όταν πρωτοσυνάντησε το ζωγάφο εκείνη την εποχή στο εργαστήρι του στη Μελβούρνη.

Η συνέχεια την επόμενη Παρασκευή